

10—27/9/1976.

az 1995. évi LXV. tv. 28. §-ára  
figyelemmel

\* 015

HK 12/1986 miv. par

**A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG  
BELÜGYMINISZTER-HELYETTESÉNEK  
9/1976. számú  
INTÉZKEDÉSE**

a fiatalok bűnözés megelőzési feladatairól

Budapest, 1976. évi szeptember hó 10-én.

Az Állami Ifjúsági Bizottság megtárgyalta a fiatalok bűnözési helyzetéről és a megelőzés feladatairól szóló előterjesztést. A hozott határozatból adódó rendőri feladatok végrehajtására kiadom az alábbi

i n t é z k e d é s t :

1. A rendőr-főkapitányságok vezetői az előterjesztés alapján — figyelemmel a 06/1975. számú utasításomban foglaltakra — dolgozzák ki azokat a konkrét intézkedéseket, amelyek helyi vonatkozásban biztosítják a fiatalok bűnözés hatékonyabb megelőzését és csökkentését.
2. A feladatok eredményes végrehajtásának elősegítése érdekében intézkedni kell:
  - a) a gyermek és ifjúságvédelmi munka komplex, összerendőri jellegének érvényesítésére, a szakirányítás erősítésére, a rendőri szakszolgálati ágak ifjúságvédelmi tevékenységének eredményesebb koordinálására;
  - b) a rendőri és állambiztonsági szervek között kialakult helyes irányú együttműködés továbbfejlesztésére;
  - c) az ifjúságvédelmi tevékenység operativitásának fokozására, a fiatalok bűnözés megelőzésére és felderítésére irányuló speciális rendőri — nyílt és operatív — szakfeladatok előtérbe helyezésére;
  - d) az operatív felderítő és a hálózati operatív munka eszközeinek, módszereinek magasabb színvonalú, hatékonyabb alkalmazására;
  - e) az ifjúságvédelmi területen dolgozó állomány stabilizálására, az indokolatlan fluktuációk megszüntetésére.



3. El kell érni, hogy ifjúságvédelmi vonalon politikailag és szakmailag jól képzett, rátermett, a speciális elvi és gyakorlati ismeretekben jártas, jó szervező és irányító készséggel rendelkező állomány alakuljon ki.
4. A jövőben az eddigieknél nagyobb erőfeszítéseket kell tenni a veszélyeztetett gyermek és fiatalok felkutatására, a veszélyhelyzet felszámolására.
5. Szigorúbban kell fellépni — jogszabályi keretek között — a munkakerülő, csavargó életmódot folytató fiatalokkal szemben.
6. Hatékony rendőri intézkedésekkel meg kell akadályozni a fiatalok körében az alkoholfogyasztást, valamint a kábító és kábító hatást kiváltó szerek élvezetének továbbterjedését.
7. A fiatalok által elkövetett bűncselekmények intenzívebb felderítésével párhuzamosan tovább kell javítani a bűnelkövetést elősegítő okok és körülmények felkutatására irányuló tevékenységet. Fokozott figyelmet kell fordítani a fiatalokat károsan befolyásoló bűnözők ellenőrzésére, az ilyen hatások korlátozására, visszaszorítására.
8. A gyermek és ifjúságvédelemben érintett állami és társadalmi szervekkel kialakított munkakapcsolatokat — a helyes arányok fenntartásával — tovább kell fejleszteni. Rendszeres tájékoztatással, munkájuk támogatásával elő kell segíteni az eredményesebb együttműködést.
9. Az ifjúság védelmére tovább kell szélesíteni a társadalmi erők bevonását a tudatformálást szolgáló felvilágosító, nevelő, valamint a bűnmegelőzést célzó propaganda tevékenységet.
10. Főkapitány elvtársak gondoskodjanak arról, hogy az érintett állomány a jelen intézkedésből adódó feladatokat megismerje és maradéktalanul végrehajtsa.  
A végrehajtást a 06/1975. számú utasításom 11. pontjában meghatározott jelentésben értékeljék.
11. Ez az intézkedés kiadása napján lép hatályba.

**KÖRÖSI GYÖRGY** s. k.,

r. vezérőrnagy  
miniszterhelyettes



Készült: 145 példányban.

Felterjesztve: miniszter elvtársnak,  
államtitkár elvtársnak.

Kapják: miniszterhelyettesek,  
főcsoportfőnök-helyettesek,  
Határőrség országos parancsnoka,  
III., IV. Főcsoportfőnökség csoportfőnökei,  
Igazgatásrendészeti csoportfőnök,  
BM NYK vezetője és az 1., 2. osztályok vezetői,  
BM Belbiztonsági Osztály vezetője,  
II. Főcsoportfőnökség osztályvezetői,  
III/III.—2. Osztály vezetője,  
Tanulmányi és Kiképzési Osztály vezetője,  
Rendőriskolák parancsnokai,  
Budapesti, megyei rendőr-főkapitányok, helyetteseik,



## **ELŐTERJESZTÉS**

### **a fiatalok bűnözésének helyzetéről és a megelőzés feladatairól**

Hazánkban az ifjúság a felnőttekkel együtt építi a szocializmust, küzd a társadalmi haladásért és közös munkával teremti meg a megfelelő politikai, gazdasági és társadalmi feltételeket ahhoz, hogy a felnövekvő nemzedék minden tagja a szocializmushoz hű, hazáját szerető, művelt állampolgárrá válhasson.

Fejlődésünk mai szakaszában azonban a mi társadalmunkban is léteznek és hatnak még olyan objektív és szubjektív tényezők, amelyek — különböző áttételeken keresztül — a szocialista erkölcs és jog szabályait sértő magatartásban, a legsúlyosabb esetekben pedig bűncselekmények elkövetésében is megnyilvánulhatnak.

A kriminológia még nem tárta fel teljes mélységében a bűnözés okait a szocialista társadalomban, de néhány fontos összefüggésre felhívta a figyelmet. A gyakorlati tapasztalatokat is figyelembe véve rámutathatunk néhány olyan társadalmi jelenségre, amelyek a bűnözéssel többé-kevésbé szoros kapcsolatban állnak.

Ilyenek:

- a szocialista társadalom különböző ellentmondásai (pl.: a termelés és a szükségletek, a város és a falu, a fizikai és a szellemi munka közötti ellentmondások);
- ezzel is összefüggésben egyes rétegek, csoportok társadalmi létének és tudatának, életmódjának és erkölcsi színvonalának viszonylagos elmaradottsága (ez kifejezésre juthat kisebb jövedelemben, rosszabb lakáskörülményekben, alacsonyabb műveltségi színvonalban, stb.);
- egyébként pozitív társadalmi folyamatok (pl.: a társadalmi mobilitás, az iparosítás, az urbanizáció, a nők munkába állítása, stb.) különböző negatív következményei (a társadalmi ellenőrzés, a családi kötelékek lazulása, az alkoholizmus terjedése, stb.);
- a kispolgári életmód és életfelfogás továbbélése és hatása (amely pl. olyan jelenségekben nyilvánul meg, mint az individualizmus, a nyereszkeskedés, az egyéni érdeknek a társadalmi érdek fölé helyezése, stb.);



- az állami, a gazdálkodó, stb. szervek munkájának különböző fogyatékosai (a munka szervezetlensége, az ellenőrzés, a munkafegyelem lazasága, stb.);
- a kapitalista életforma és ideológia közvetlen és közvetett hatása.

Mindezek a tényezők más körülményekkel együtt, az ifjúkori bűnözés társadalmi talaját is jelentik.

Magyarországon az ifjúság bűnözése kisebb mértékű, mint számos más országban, különösen a kapitalista országokban, és ritkán nyilvánul meg az ott tapasztalható veszélyes formákban. Mégsem csekély azoknak a fiataloknak a száma, akik bűncselekményt követnek el, s ezzel jelentős erkölcsi és anyagi kárt okoznak környezetüknek, az egész társadalomnak. Ezért az ifjúság bűnözése jelentős társadalmi probléma, megelőzése, visszaszorítása pedig az egész társadalom ügye.

Az ifjúság bűnözése elleni küzdelem területén úgyszólván valamennyi állami és társadalmi szervnek vannak teendői, a gyermek- és ifjúságvédelemre hivatott szerveknek pedig közvetlen feladatuk az, hogy feltárják az ifjúság fejlődését veszélyeztető tényezőket, és — a társadalom bevonásával — megfelelő intézkedéseket tegyenek ezek kiküszöbölése érdekében.

Különösen fontos szerepük van az ifjúság bűnözése elleni küzdelemben a bűnüldöző és igazságszolgáltatási szerveknek, amelyek feladataikat a különböző állami és társadalmi szervekkel szorosan együttműködve látják el. Jelentésünk a bűnüldöző és igazságszolgáltatási szervek munkájának tükrében ismerteti az ifjúság (a gyermekkorúak, a fiatalkorúak és az ifjú felnőttek) bűnözésének helyzetét.

## I.

### Az ifjúkori bűnözés alakulása és összetétele

Az ifjúkori bűnözés összetételéről és alakulásáról a belügyi és az igazságügyi statisztika adatai alapján adunk képet. A belügyi statisztika az ismertté vált bűnelkövetőket, az igazságügyi statisztika a jogerősen elítélteket tartja számon (l. a mellékelt táblákat).

A büntetőjogilag felelősségre nem vonható gyermekkorú (14 éven aluli) „bűnelkövetők” száma évenként néhány ezer; 1973-ban 3 600, 1975-ben 2 557 volt, tehát némi csökkenés észlelhető. A gyermekkorúak leggyakrabban vagyon elleni cselekményeket követnek el (l. az 1. sz. táblát).

Az ismertté vált fiatalkorú (14—18 évesek) bűnözők száma több éve, kisebb-nagyobb ingadozásokkal, nagyjából azonos szinten mozog, kb. 7 000 fő (1975-ben 7 268).

Az ifjú felnőttek (18—24 évesek) bűnözéséről ugyanezt lehet mondani; az ilyen korú elkövetők száma évente 18 000—20 000.

Bíróság elé évente 5 000—6 000 fiatalkorú és 17 000—18 000 fiatal felnőttkorú kerül. Ezek a számok azért kisebbek mint az előzőek, mert a hatóságok egyes kisebb jelentőségű bűncselekmények miatt



indult ügyeket már a nyomozás során figyelmeztetéssel lezárhatnak, illetőleg büntető eljáráson kívül (pl.: fegyelmi úton) intézhetnek el. Így általában csak a súlyosabb bűncselekményt elkövető személyek kerülnek bíróság elé. Meg kell jegyezni, hogy célszerű lenne, ha a jogszabályok a jövőben még nagyobb lehetőséget adnának a fiatalok kis ügyeinek büntető eljáráson kívüli elintézésére.

A statisztikai adatokból megállapítható, hogy a fiatalok és különösen a fiatal felnőttek bűnözése az átlagosnál magasabb, s arányuk az össz-bűnözésben igen jelentős. 1975-ben az összes bűncselekmények 38,4%-át fiatalok és ifjú felnőttek követték el (l. a 6. sz. táblát). A huszonegyedik évtől kezdve a bűnözés az életkorral párhuzamosan fokozatosan csökken. Ezért az ifjúság bűnözése elleni küzdelemnek az egész bűnözés megelőzése, csökkentése szempontjából kiemelkedő jelentősége van.

Az ifjúkori bűnözés szerkezete, összetétele röviden így jellemezhető:

Az állam elleni bűncselekmények száma viszonylag alacsony és csökkenő tendenciát mutat. Összeesküvés és szervezkedés vagy más hasonló súlyos bűncselekmény igen kis számban fordul elő. De mégis van példa jelentős társadalomra veszélyességű bűncselekményekre irányuló előkészületre is.

A fiatalok és az ifjú felnőttek évente kb. 100 esetben követnek el izgatást.

Előfordult nemzeti ünnepeinken és a nemzetközi munkásmozgalom ünnepein a csoportosan elkövetett zászlótépés és emlékművek meggyalázása. A nacionalista platform alapján ellenséges tevékenységet kifejtők jelenleg a legveszélyesebbek. Az utóbbi 1—2 évben a nacionalizmus minden válfaja feléledt és előtérbe került.

A tiltott határátlépések száma is csökken: ezeket többnyire nem is politikai indítekból követik el. Figyelemre méltó azonban, hogy évente mintegy 700—1 000 fiatal nem tér haza legális külföldi utazásáról.

A fegyverrel, lőszerral és robbanóanyaggal való visszaélések száma (évente 100—150) nem emelkedik, de előfordulnak olyan esetek, amikor a lopott fegyvert más, nemegyszer súlyos bűncselekmények elkövetésére használják fel.

Az állam elleni és politikai bűncselekményeket elkövetők száma csak részben tükrözi az ifjúság körében megnyilvánuló ellenséges hatásokat, negatív tendenciákat. Nem csekély — évente ezernél több — azoknak a fiataloknak a száma, akikkel szemben megelőző jellegű intézkedéseket kezdeményeztünk.

Jelentős a fiatalok aránya az erőszakos és garázda jellegű bűncselekmények (emberölés, testi sértés, hivatalos személy elleni erőszak, erőszakos nemi közöszlész, garázdaság, stb.) elkövetői között, s abszolút számuk is nagy (meghaladja az évi 5 000-t). A garázdaság különösen jellemző a fiatalokra (rendbontások, sportrendezvények, beat-hangversenyek, csoportos szórakozások alkalmával, stb.)

A közlekedési bűncselekmények körében emelkedést mutat azoknak a fiataloknak, illetőleg ifjú felnőtteknek a száma, akik it-



tas állapotban vezettek járművet. (1975-ben 176, illetőleg 2 772.) Növekvő számban követnek el a fiatalok vagyon elleni bűncselekményeket is (évente több ezret). Különösen magas a részvételi arányuk a betöréses lopásokban és a járműlopásokban. A járművek mellett általában élelem, szeszes italok, készpénz, műszaki cikkek megszerzésére törekszenek. Jelentős és folyamatosan emelkedik részvételük a személyi tulajdon sérelmére elkövetett rablásokban. 1975-ben az elkövetők 77,5%-a volt fiatalkorú és ifjú felnőtt, akik e bűncselekmények zömét alkohol hatására követték el.

A csoportos, „galeri” bűnözés méreteit tekintve az elmúlt három évben csökkent, de társadalomra veszélyessége továbbra is számottevő. 1974-ben 62 galeri 601 tagja 1 312 bűncselekményt követett el. A galeri-bűnözés összetétele az erőszakos és garázda jellegű bűncselekményektől inkább a vagyon elleni bűncselekmények felé tolódott el.

## II.

### Az ifjúkori bűnözés okai

A bűnözés igen szerteágazó, összetett okai, amelyekre a bevezetésben utaltunk, rendkívül sokféle módon és formában kapcsolódhatnak össze és jelenhetnek meg a fiatalok bűncselekményeiben is, a legkülönbözőbb társadalmi és egyéni tényezők játszhatnak szerepet abban, hogy szembekerülnek a törvényekkel, a bűnözés útjára lépnek. E jelentés keretei között nincs mód arra, hogy mélyreható elemzést adjunk ezekről az igen bonyolult problémákról. Csupán az ifjúkori bűnözés néhány fontosabb okára mutathatunk rá.

A fiatalkorúak személyisége még nem teljesen alakult ki és fejlődésük irányát nagyrészt a közvetlen környezetük hatásai határozzák meg. Ha nem is ennyire, de többé-kevésbé hasonló a helyzet a fiatal felnőttkorúakkal is, akiknek jelentős része anyagi és egyéb szempontból még nem teljesen független, önálló és érett.

Mindebből következik, hogy az ifjúkori bűnözés okai között az elkövető közvetlen környezetének kiemelkedő jelentősége van. Emellett — a gyakorlati tapasztalatok szerint — az ifjúkori bűnözésben különösen az alacsony műveltségi színvonal és az alkoholizmus játszik nagy szerepet.

A fiatalkorúak bűnözésében mindenekelőtt a kedvezőtlen családi helyzetük hat közre. A bűnöző fiatalok jelentős része ún. csonka családban, vagy olyan családban él, amelyben a „nevelési helyzet” egyébként nem megfelelő (pl. azért, mert a szülők vagy a gondozók különböző nevelési hibákat követtek el, illetőleg — bűnöző, alkoholista életmódjuk miatt, vagy egyéb okból — alkalmatlanok a nevelésre).

Adatok vannak arra, hogy mintegy 50 000—60 000 a környezeti, anyagi, magatartási és egészségi okok miatt veszélyeztetett gyermekkorúak és fiatalkorúak száma, az állami gondozásba vettek összlétszáma pedig az utóbbi 3 évben 16 000-rel nőtt.

A családi környezet ártalmaitól következtében sérült személyiségű fiatalok eleve bizonyos hátránnyal indulnak az életben, és ezt a társadalom nem minden esetben tudja kiküszöbölni. Évente 10 000—14 000 fiatalkorú nem fejezi be az általános iskola nyolc



osztályát. Ezek túlnyomó többsége szakképzetlen marad, alkalmi munkát vállal és nehezebben illeszkedik be a társadalom rendjébe, könnyebben kerül káros befolyás alá. A fiatalok bűnözők igen nagy része ilyen iskolázatlan fiatalok közül kerül ki, sőt teljesen vagy majdnem teljesen írástudatlan marad (l. az 5. sz. táblát). Ezért a bűnözés elleni küzdelem szempontjából is igen fontos, hogy az általános tankötelezettségről szóló rendelkezések a gyakorlatban következetesen érvényesüljenek.

Eredményesebbé kell tenni az ifjúság erkölcsi-jogi nevelését is. Igen gyakori, hogy a fiatalok jogaikkal és kötelezettségeikkel nincsenek tisztában, az alapvető erkölcsi és állampolgári ismeretek híján maradnak.

Az iskolázatlan fiatalok nagy része cigány származású, és általánosságban véve megállapítható, hogy a fiatalok bűnözésében a cigányok részvétele fokozatosan nő. Ezek a fiatalok gyakran teljesen primitív környezetben nőnek fel, és a társadalmi együttélés elemi szabályainak elsajátítása is nehézséget jelent számukra.

A társadalom fejlődésének gyorsuló üteme és a cigányok beilleszkedésének lassú folyamata között ellentmondás van. A cigánygyermek nagyraosztott veszélyeztetett helyzetben vannak, jelentős közöttük a szellemileg elmaradottak száma. 1975-ben a javítóintézeti nevelésre utalt és a fiatalok börtönében fogvatartott fiatalok csaknem 50%-a cigány származású volt.

A cigányok társadalmi beilleszkedésének gyorsítása, munkába állításuk és műveltségi színvonaluk emelése nagymértékben hozzájárulhat a bűnözés elleni küzdelem eredményességéhez.

Az ifjúkori bűnözés összefügg az urbanizációval, a fiataloknak a városokba áramlásával is. A városba költöző fiatalok nagy része munkásszállásokon él, szabadidejük kulturált, hasznos eltöltése nincs kellően megszervezve, ismereteik és igényeik alacsonyak, ezért jobban ki vannak téve az elzúllás veszélyének.

A kedvezőtlen családi környezetben, vagy családjuktól távol élő fiatalok — mivel fogékonyabbak a káros hatásokra — többször társadalomellenes csoportokat, „galerik”-at alakítanak, és a társadalommal szembefordulva a bűnözés útjára lépnek. Gyakran állnak ilyen csoportok befolyása alatt a nevelő intézetekből megszökött fiatalok, akiknek a száma nem csekély, és nemegyszer sorozatban követnek el — főleg vagyon elleni — bűncselekményeket.

Az intézeti neveltek szökése általában súlyos probléma. A rendőrség évente 1 300—1 400 nevelő intézeti, és 600—700 javító-nevelő intézeti szökés miatt rendel el körözést. Ezért a fiatalok szökése ellen hathatósabb intézkedésre lenne szükség.

Az ifjúkori bűnözés okai között jelentős szerepet játszik az alkoholizmus. Az utóbbi években mind a fiatalok, mind a fiatal felnőttkorúak növekvő számban követnek el ittas állapotban különböző — főleg erőszakos jellegű és közlekedési — bűncselekményeket. Viszonylag nem csekély azoknak a bűnelkövetőknek a száma sem, akik fiatal koruk ellenére iszákossá vagy alkoholistává válnak.

Az utóbbi időben fokozódó érdeklődést mutatnak a fiatalok a kábítószerrel, illetőleg a hasonló hatást kiváltó gyógyszerek, vegysze-



rek iránt is. E káros szenvedély terjedése először a fővárosban, majd vidéken is tapasztalható volt. Közvetett módon (fulladás, elköborlás) az elmúlt években 7 halálos áldozatot követelt. Főleg a 14—20 éves, zárt közösségben együtt élő fiatalokat veszélyezteti. Legelterjedtebb formája a benzoltartalmú ragasztóanyagok belélegzése.

Fontos feladat, hogy a megfelelő felvilágosítás és nevelés módszerével, de adminisztratív-jogi eszközökkel is gátat vessünk ennek az igen veszélyes jelenségnek.

Rendszerint családi konfliktusok és a társadalmi ellenőrzés lazulása, éretlenség, tapasztalatlanság és kalandvágy mutatható ki az állam elleni, a politikai bűncselekmények hátterében. Az állam elleni bűncselekmények elkövetői — csekély kivétellel — nem konok bűnözők, meggondolatlan, megtévedt (többnyire alacsony műveltségű és képzettségű), politikailag éretlen, tájékozatlan fiatalok. Nem hanyagolható el azonban a külső és belső ellenséges erők hatása sem. A külső ellenséges erők alapvető stratégiai célkitűzései közé tartozik a fiatalok erkölcsi, világnézeti befolyásolása. Belső ellentmondásaink eltúlzásával igyekeznek kételyeket támasztani a fiatalokban, és nacionalista, szovjetellenes érzelmeket felkelteni. Igyekeznek kiaknázni a fiatalok „nemzedéki” problémáit (a továbbtanulás, a pályaválasztás, a divat és a nemi erkölcs, stb. terén). Befolyásuk növelése érdekében felhasználják a tömegkommunikáció különböző csatornáit és a közvetlen nemzetközi érintkezés (külföldi táborozások, ösztöndíjak, nyelvtanfolyamok, kulturális és sportkapcsolatok) nyújtotta lehetőségeket is.

Az elmúlt években fokozódott az egyházi reakciónak az a törekvése, hogy befolyásolja az ifjúságot, különösen tanulókat és az értelmiségi fiatalokat.

Az 1970-es évek óta növekvő tendenciát mutat az anarchista platformon álló „kommuna”-életformát szervező csoportok tevékenysége. Létszámuk csekély, azonban létük önmagában is veszélyes, mint rossz példa, a hamis romantika befogadására hajlamos fiatalok szempontjából.

### III.

#### **A belügyi és igazságügyi szervek intézkedései az ifjúkori bűnözés elleni küzdelemben**

A belügyi szervek és a bíróságok — közvetlen bűnüldözési és igazságszolgáltatási feladataik teljesítése mellett — aktívan részt vesznek az ifjúság bűnözése ellen szélesebb társadalmi méretekben folyó küzdelemben. Így különösen a fiatalok körében tapasztalt negatív tendenciákról, az ifjúkori bűnözés alakulásáról rendszeresen tájékoztatják az illetékes állami és társadalmi szerveket.

Erőteljes propagandamunkát fejtenek ki egyrészt a rádió, televízió, sajtó igénybevételével, másrészt az oktatási intézményekben. A belügyi témájú osztályfőnöki óra az egyéb propaganda tevékenységgel együtt a szocialista jogtudat és erkölcsformálás egyik hasznos módszerének bizonyult.

A fiatalokúak növekvő alkoholfogyasztásának visszaszorítása érdekében a belügyi szervek évente 2 500—3 000 esetben tesznek fel-



jelentést a szeszecitallal történő kiszolgálásuk miatt. Megjegyezzük azonban, hogy a fiatalok között egyre szélesebb körben terjedő iszákosságot és alkoholizmust a rendelkezésre álló eszközeinkkel nem tudjuk hatékonyan meggátolni. A probléma megoldása az illetékes szervek részéről az alkoholizmus elleni küzdelem céljából hozott rendelkezések következetes megtartását és megtartatását igényli. Meg kellene vizsgálni azt is, hogy a jelenlegi rendelkezések továbbfejlesztésével miként lehetne ezt a küzdelmet eredményesebbé tenni.

Szélesítettük a veszélyeztetett gyermek- és fiatalkorúak felkutatására tett intézkedéseinket, a bűncselekmény elkövetésével fenyegető helyzet kialakulásának megakadályozása érdekében. Évente 2 000—3 000 esetben kezdeményeztünk érdekükben a tanácsi szerveknél védő-óvó intézkedéseket.

Hatásos megelőző intézkedésnek bizonyultak a rendőrhatalósági figyelmeztetések. Alkalmazásukkal a fiataloknál főleg az antiszociális magatartás kialakulásának meggátlását, a szülőknél a felelősségérzet felébresztését, a nevelési módszerek — jó irányú — megváltoztatását kívánjuk elérni.

Fő feladatunknak a jövőben is a bűncselekményeket elkövetők felderítése mellett a bűncselekmények megelőzését tekintjük. Tovább javítjuk a bűncselekmények okainak, körülményeinek kutatására irányuló tevékenységünket. Fokozott figyelmet fordítunk azoknak a bűnözőknek az ellenőrzésére, akik a fiatalokat károsan befolyásolják. Intézkedéseket teszünk az ilyen hatások visszaszorítására, korlátozására. A bűnüldöző szervek és a bíróságok feladata a bűncselekmények felderítése és a bűnelkövetők törvényes felelősségre vonása.

A bíróságok — a jogalkalmazás jogpolitikai elveit szem előtt tartva — a törvény szigorát alkalmazzák az élet elleni és más különösen súlyos szándékos bűntettek elkövetőivel és a különösen veszélyes visszaesőkkel szemben. Szigorúan ítélik meg a csoportosan elkövetett, az erőszakos jellegű, vagy a munkakerülő, alkoholistá, vagy élősdie életszemlélettel összefüggésben elkövetett bűncselekményeket. Ellenben figyelmeztetéssel vagy szabadságelvonással nem járó büntetésekkel zárják le azoknak az elkövetőknek az ügyeit, akik először követtek el csekély súlyú bűncselekményt, és magatartásuk korábban nem esett kifogás alá.

Mindezek az elvek a fiatalok által elkövetett bűncselekmények elbírálása során is érvényesülnek. A fiatalkorúak büntetőjogában előtérbe kerül a nevelés, és a bíróság a törvény alapján olyan nevelő intézkedéseket is alkalmazhat, amelyeket az általános büntetőjog nem ismer (próbárabocsátás, javítóintézeti nevelés).

A fiatalkorúak ügyeiben alkalmazott büntetések és intézkedések gyakorlatáról a 7. sz. tábla közöl részletes adatokat. A bírói gyakorlat ezen a területen is törvényes, és jól szolgálja a fiatalkorúak bűnözésének megelőzését. Meg kell azonban jegyezni, hogy a bíróságok ma a fiatalkorúak ügyeiben gyakrabban alkalmaznak büntetést, mint intézkedést. Ennek részben az az oka, hogy csak a viszonylag súlyosabb bűncselekmények kerülnek bíróság elé (a kisebb ügyek „eltereléséről” már említést tettünk). De kétségtelen az is, hogy a jelenlegi jogszabályok egyes rendelkezései bizonyos mértékig korlátozzák a bíróságot abban, hogy nagyobb számban



alkalmazzon nevelő intézkedéseket (pl.: a 17—18 éves fiatakorúakkal szemben sokszor azért nem alkalmaznak nevelő intézkedést, mivel már túlságosan közel állnak a nagykorúság határához, és akkor az intézkedés a jelenlegi szabályok szerint megszűnik). Az új Büntető Törvénykönyv előkészítése során ezeket a korlátozásokat fel kellene számolni.

A fiatakorúak szabadságvesztését külön büntetésvégrehajtási intézetben hajtják végre. A büntetés végrehajtása során különösen gondot kell fordítani a fiatakorú erkölcsi nevelésére, valamint oktatására. A büntetésvégrehajtási intézetekben színvonalas nevelő munka folyik, és ennek eredményeként a szabaduló fiatakorúak többsége beilleszkedik a társadalomba. Ehhez hozzájárul az is, hogy a feltételesen szabadult fiatakorúak, de azok is, akikkel szemben a bíróság nem szabadságelvonással járó büntetést vagy intézkedést alkalmazott, pártfogó felügyelet alatt állnak.

A fiatal felnőttkorúak ügyeiben folytatott ítélkezési gyakorlat ugyancsak törvényes.

A kétségtelen eredmények ellenére a bűnözés megelőzése terén elért eredményeinkkel nem lehetünk mindenben elégedettek. Az utóbbi években pl. némileg emelkedett a visszaeső fiatakorúak és fiatal felnőttkorúak aránya (l. a 8. sz. táblát). Ez nem magyarázható azzal, hogy a bíróságok büntetéskiszabási gyakorlata nem kielégítő, vagy hogy a büntetésvégrehajtás színvonala nem megfelelő. Elsősorban arról van szó, hogy még több segítséget kellene nyújtani ahhoz, hogy a bűncselekmények elkövetői jobban beilleszkedjenek a társadalomba. Ehhez a közelmúltban életbe lépett új jogszabályok az eddiginél nagyobb lehetőséget teremtenek, s ezt teljes mértékben ki kell használni. Az utógondozás terén a különböző állami és társadalmi szervek sokat tehetnek. Fokozni kell az ilyen tevékenység megbecsülését, az utógondozásban részt vevő társadalmi aktívák kapjanak nagyobb erkölcsi elismerést. Az új Btk.-ban a bűnelkövetők társadalmi beilleszkedését elősegítő büntetőjogi intézményeket úgy kell továbbfejleszteni, hogy még eredményesebben szolgálják az ifjúság bűnözése elleni küzdelmet. Csak ilyen közös munkával érhetünk el további eredményeket az ifjúság bűnözése elleni küzdelemben.

Budapest, 1976. május hó.



**GYERMEKKORÚ BÜNELKÖVETŐK SZÁMA  
EGYES BŰNCSELEKMÉNYENKÉNT**

| Bűncselekmények                                   | 1973  | 1974  | 1975  |
|---------------------------------------------------|-------|-------|-------|
|                                                   | é v   |       |       |
| ÖSSZESEN                                          | 3 600 | 1 885 | 2 557 |
| Ebből                                             |       |       |       |
| Politikai, politikai jellegű                      | 69    | 14    | 30    |
| Ebből                                             |       |       |       |
| — összeesküvés                                    | —     | —     | —     |
| — izgatás                                         | 5     | 2     | 12    |
| — tiltott határátlépés                            | 18    | 7     | 10    |
| — visszaélés robbanóanyaggal,<br>lőszerral        | 10    | 5     | 7     |
| Erőszakos, garázda jellegű                        | 95    | 69    | 94    |
| Ebből                                             |       |       |       |
| — emberölés és kísérlete                          | 2     | —     | 1     |
| — szándékos súlyos testi sértés                   | 17    | 19    | 23    |
| — hivatalos személy elleni erőszak                | 1     | —     | 1     |
| — erőszakos nemi közöszlész                       | 8     | 6     | 11    |
| — többek által azonos alkalommal<br>elkövetve     | 6     | 3     | 6     |
| Társadalmi tulajdon elleni                        | 1 352 | 684   | 963   |
| Ebből                                             |       |       |       |
| — lopás                                           | 565   | 222   | 293   |
| ebből                                             |       |       |       |
| — járműlopás jogtalan<br>használat célzatával     | —     | 3     | 2     |
| — betöréses lopás                                 | 569   | 333   | 507   |
| — rablás                                          | 1     | —     | —     |
| Személyek javai elleni                            | 1 982 | 1 062 | 1 364 |
| Ebből                                             |       |       |       |
| — lopás                                           | 1 184 | 640   | 832   |
| ebből                                             |       |       |       |
| — járműlopás jogtalan<br>használat célzatával     | 127   | 66    | 99    |
| — betöréses lopás                                 | 539   | 353   | 409   |
| — rablás                                          | 33    | 31    | 36    |
| Járművezetés szeszestől<br>befolyásolt állapotban | 1     | —     | —     |
| Közveszélyes munkakerülés                         | 1     | —     | —     |
| Üzletszerű kéjelgés                               | —     | —     | —     |



**FIATALKORÚ BÜNELKÖVETŐK SZÁMA  
EGYES BÜNCSELEKMÉNYENKÉNT**

| Bűncselekmények                                   | 1973  | 1974  | 1975  |
|---------------------------------------------------|-------|-------|-------|
|                                                   | é v   |       |       |
| ÖSSZESEN                                          | 7 748 | 6 761 | 7 268 |
| Ebből                                             |       |       |       |
| Politikai, politikai jellegű                      | 368   | 271   | 275   |
| Ebből                                             |       |       |       |
| — összeesküvés                                    | —     | —     | —     |
| — izgatás                                         | 35    | 11    | 30    |
| — tiltott határátlépés                            | 221   | 179   | 177   |
| — visszaélés robbanóanyaggal,<br>lőszerezéssel    | 79    | 66    | 57    |
| Erőszakos, garázda jellegű                        | 1 406 | 1 292 | 1 310 |
| Ebből                                             |       |       |       |
| — emberölés és kísérlete                          | 45    | 27    | 41    |
| — szándékos súlyos testi sértés                   | 348   | 299   | 330   |
| — hivatalos személy elleni erőszak                | 86    | 86    | 65    |
| — erőszakos nemi közösülés                        | 129   | 126   | 118   |
| — többek által azonos alkalommal<br>elkövetve     | 84    | 69    | 79    |
| Társadalmi tulajdon elleni                        | 2 051 | 1 442 | 1 738 |
| Ebből                                             |       |       |       |
| — lopás                                           | 1 195 | 693   | 821   |
| ebből                                             |       |       |       |
| — járműlopás jogtalan<br>használat célzatával     | 76    | 63    | 57    |
| — betöréses lopás                                 | 599   | 529   | 651   |
| — rablás                                          | 7     | 4     | 4     |
| Személyek javai elleni                            | 2 995 | 2 977 | 3 127 |
| Ebből                                             |       |       |       |
| — lopás                                           | 2 095 | 2 050 | 2 163 |
| ebből                                             |       |       |       |
| — járműlopás jogtalan<br>használat célzatával     | 451   | 419   | 514   |
| — betöréses lopás                                 | 539   | 585   | 613   |
| — rablás                                          | 173   | 195   | 206   |
| Járművezetés szeszestől<br>befolyásolt állapotban | 119   | 119   | 176   |
| Közveszélyes munkakerülés                         | 22    | 9     | 7     |
| Üzletszerű kéjelgés                               | 13    | 14    | 15    |



**IFJÚ-FELNŐTTKORÚ BŰNELKÖVETŐK SZÁMA  
EGYES BŰNCSELEKMÉNYENKÉNT**

| Bűncselekmények                                      | 1973   | 1974   | 1975   |
|------------------------------------------------------|--------|--------|--------|
|                                                      | é v    |        |        |
| ÖSSZESEN                                             | 19 843 | 18 592 | 20 422 |
| Ebből                                                |        |        |        |
| Politikai, politikai jellegű                         | 650    | 629    | 542    |
| Ebből                                                |        |        |        |
| — összeesküvés                                       | 11     | —      | 1      |
| — izgatás                                            | 55     | 56     | 78     |
| — tiltott határátlépés                               | 358    | 406    | 317    |
| — visszaélés robbanóanyaggal,<br>lőszerral           | 118    | 84     | 94     |
| Erőszakos, garázda jellegű                           | 3 838  | 3 894  | 4 392  |
| Ebből                                                |        |        |        |
| — emberölés és kísérlete                             | 101    | 98     | 127    |
| — szándékos súlyos testi sértés                      | 1 191  | 1 163  | 1 362  |
| — hivatalos személy elleni erőszak                   | 506    | 532    | 504    |
| — erőszakos nemi közöszlés                           | 262    | 226    | 259    |
| — többek által azonos alkalommal<br>elkövetve        | 134    | 113    | 134    |
| Társadalmi tulajdon elleni                           | 4 764  | 3 893  | 4 515  |
| Ebből                                                |        |        |        |
| — lopás                                              | 2 608  | 1 877  | 2 272  |
| ebből                                                |        |        |        |
| — járműlopás jogtalan<br>használat célzatával        | 204    | 227    | 272    |
| — betöréses lopás                                    | 681    | 714    | 740    |
| — rablás                                             | 1      | 13     | 5      |
| Személyek javai elleni                               | 4 889  | 4 514  | 5 116  |
| Ebből                                                |        |        |        |
| — lopás                                              | 3 439  | 3 167  | 3 716  |
| ebből                                                |        |        |        |
| — járműlopás jogtalan<br>használat célzatával        | 657    | 648    | 751    |
| — betöréses lopás                                    | 645    | 595    | 623    |
| — rablás                                             | 261    | 270    | 272    |
| Járművezetés szeszestiltól<br>befolyásolt állapotban | 2 104  | 2 168  | 2 772  |
| Közveszélyes munkakerülés                            | 159    | 157    | 145    |
| Üzletszerű kéjelgés                                  | 58     | 64     | 53     |



**FIATALKORÚ BŰNELKÖVETŐK SZÁMA  
ÉLETKOR, NEM, TÖMEGSZERVEZETI TAGSÁG,  
ELŐÉLET ÉS KÖZREJÁTSZÓ TÉNYEZŐ SZERINT**

|                                                       | 1973  | 1974  | 1975  |
|-------------------------------------------------------|-------|-------|-------|
|                                                       | é v   |       |       |
| Fiatalkorú bűnelkövetők<br>összesen                   | 7 748 | 6 761 | 7 268 |
| Ebből                                                 |       |       |       |
| — 14—15 éves                                          | 2 369 | 2 166 | 2 430 |
| — 16—17 éves                                          | 5 379 | 4 595 | 4 838 |
| — nő                                                  | 1 310 | 1 019 | 997   |
| — férfi                                               | 6 438 | 5 742 | 6 271 |
| — KISZ-tag                                            | 1 010 | 865*  | 763*  |
| — Büntetett előéletű                                  | 827   | 738   | 786   |
| — Visszaeső                                           | 344   | 268   | 283   |
| — Veszélyes bűnöző                                    | —     | 14    | 11    |
| — A bűncselekményt alkoholos<br>állapotban követte el | 774   | 542   | 647   |

\* Az ismertté vált bűnelkövetőkből.



**FIATALKORÚ BÜNELKÖVETŐK SZÁMA  
ISKOLAI VÉGZETTSÉG ÉS FOGLALKOZÁS SZERINT**

|                                        | 1973  | 1974* | 1975* |
|----------------------------------------|-------|-------|-------|
|                                        | é v   |       |       |
| Fiatalkorú bűnelkövetők összesen       | 7 748 | 6 935 | 7 437 |
| <b>Iskolai végzettség</b>              |       |       |       |
| — analfabéta                           | 294   | 298   | 285   |
| — általános isk. 1—4. oszt.            | 1 205 | 1 123 | 1 157 |
| — általános isk. 5—8. oszt.            | 6 143 | 4 960 | 5 293 |
| — szakmunkásképző iskola               | —     | 336   | 424   |
| — szakmunkás bizonyítványt szerzett    | —     | 171   | 219   |
| — középiskola                          | 92    | 47    | 52    |
| — egyetem, főiskola                    | —     | —     | 7     |
| — ismeretlen                           | 14    | —     | —     |
| <b>Foglalkozás</b>                     |       |       |       |
| Fizikai dolgozó                        | 3 354 | .     | .     |
| — szak- és betanított munkás           | .     | 708   | 760   |
| — segédmunkás, kisegítő                | .     | 2 285 | 2 456 |
| — irodai (adminisztratív, ügyv.) dolg. | .     | 26    | 22    |
| — szakalkalmazott, szellemi dolgozó    | .     | 6     | 3     |
| — vezető miniszt., orsz. főhat.-nál    | .     | 3     | 1     |
| — vez. más szervnél, intézménynél      | .     | —     | 1     |
| — önálló                               | .     | 18    | 20    |
| — egyéb foglalkozás                    | 467   | 23    | 16    |
| — eltartott                            | 1 388 | 1 303 | 1 243 |
| — foglalkozás nélküli                  | 497   | 702   | 723   |
| Tanuló                                 | 2 042 | .     | .     |
| — általános isk. tanuló                | .     | 592   | 709   |
| — szakmunkás tanuló                    | .     | 1 062 | 1 235 |
| — középiskolai tanuló                  | .     | 190   | 235   |
| — külf. szoc. orsz. állampolgára       | .     | 17    | 12    |
| — külf. nem szoc. orsz. állampolgára   | .     | —     | 1     |

1974. és 1975. évben az iskolai végzettség és a foglalkozás az ismertté vált bűnelkövetőkre van gyűjtve.



## A GYERMEKKORÚ, A FIATALKORÚ ÉS AZ IFJÚ-FELNŐTT BŰNELKÖVETŐK KRIMINALITÁSA

|                                           | 1973       | 1974       | 1975       |
|-------------------------------------------|------------|------------|------------|
|                                           | é v        |            |            |
| Lakosság száma                            | 10 415 600 | 10 419 489 | 10 508 956 |
| Ebből                                     |            |            |            |
| — gyermekkorú                             | 1 939 620  | 1 940 126  | 1 846 708  |
| — fiatalkorú                              | 627 233    | 626 633    | 564 149    |
| — felnőtt                                 | 7 848 747  | 7 852 730  | 8 098 099  |
| ebből                                     |            |            |            |
| — ifjú felnőtt                            | 1 250 498  | 1 277 212  | 1 268 009  |
| Bűnelkövetők összesen                     | 76 017     | 69 517     | 72 049     |
| Ebből                                     |            |            |            |
| — gyermekkorú                             | 3 600      | 1 885      | 2 557      |
| — fiatalkorú                              | 7 748      | 6 761      | 7 268      |
| ebből                                     |            |            |            |
| — 10 000 azonos korúra eső fiatalkorú     | 123,5      | 107,9      | 128,8      |
| — fiatalkorú népesség ‰-ában              | 1,2        | 1,1        | 1,3        |
| — fiatalkorú az összes bűnelkövető ‰-ában | 10,2       | 9,7        | 10,1       |
| Ifjú felnőtt                              | 19 843     | 18 592     | 20 422     |
| Ebből                                     |            |            |            |
| — 10 000 azonos korúra eső                | 158,7      | 145,6      | 161,1      |
| — az ifjú felnőttek ‰-ában                | 1,6        | 1,5        | 1,6        |
| — az összes bűnelkövető ‰-ában            | 26,1       | 26,7       | 28,3       |
| Fiatalkorú és ifjú felnőtt bűnelkövető    | 27 591     | 25 353     | 27 690     |
| — az összes bűnelkövető ‰-ában            | 36,3       | 36,5       | 38,4       |



**Jogerősen elítélt fiatalok nevelő (gyógyító)  
intézkedések és büntetések szerint**

| Nevelő (gyógyító)<br>intézkedés, büntetés                                       | Fiatalok     |       |       |             |       |       |
|---------------------------------------------------------------------------------|--------------|-------|-------|-------------|-------|-------|
|                                                                                 | 1973         | 1974  | 1975  | 1973        | 1974  | 1975  |
|                                                                                 | szám szerint |       |       | százalékban |       |       |
| Bírói megrovás                                                                  | 456          | 301   | 226   | 7,0         | 5,3   | 4,2   |
| Próbárabocsátás                                                                 | 1 153        | 1 194 | 1 250 | 17,7        | 20,9  | 23,4  |
| Javítóintézeti nevelés                                                          | 359          | 376   | 439   | 5,5         | 6,5   | 8,2   |
| Szabadságvesztés                                                                | 2 986        | 2 476 | 2 129 | 45,9        | 43,2  | 39,8  |
| Ebből:                                                                          |              |       |       |             |       |       |
| 30 nap — 6 hó                                                                   | 1 679        | 1 459 | 1 124 | 56,2        | 58,9  | 52,8  |
| 6—12 hó                                                                         | 850          | 683   | 639   | 28,5        | 27,6  | 30,0  |
| 1 évet meg nem haladó                                                           |              |       |       |             |       |       |
| összesen                                                                        | 2 529        | 2 142 | 1 763 | 84,7        | 86,5  | 82,8  |
| Ezekből felfüggesztett                                                          | 1 537        | 1 337 | 1 106 | 60,8        | 62,4  | 62,7  |
| 1—2 év                                                                          | 342          | 263   | 277   | 11,5        | 10,6  | 13,0  |
| Ezekből felfüggesztett                                                          | 9            | 14    | 13    | 2,6         | 5,3   | 4,7   |
| 2—5 év                                                                          | 104          | 64    | 83    | 3,5         | 2,6   | 3,9   |
| 5—15 év                                                                         | 11           | 7     | 6     | 0,3         | 0,3   | 0,3   |
| Javító-nevelő munka                                                             | 547          | 381   | 388   | 8,4         | 6,7   | 7,4   |
| Pénzfőbüntetés                                                                  | 825          | 768   | 717   | 12,7        | 13,4  | 13,4  |
| Ebből                                                                           |              |       |       |             |       |       |
| felfüggesztett                                                                  | 32           | 19    | 16    | 3,9         | 2,5   | 2,2   |
| Gyógyító nevelés                                                                | 180          | 229   | 190   | 2,8         | 4,0   | 3,6   |
| Elítéltek összesen                                                              | 6 506        | 7 525 | 5 339 | 100,0       | 100,0 | 100,0 |
| Közügyektől                                                                     |              |       |       |             |       |       |
| eltiltás (1)                                                                    | 253          | 226   | 213   | 8,5         | 9,1   | 10,0  |
| Foglalkozástól                                                                  |              |       |       |             |       |       |
| eltiltás (2)                                                                    | 2            | 3     | 3     | 0,0         | 0,1   | 0,1   |
| Kitiltás (1)                                                                    | —            | —     | —     | —           | —     | 0,0   |
| Kiutasítás (2)                                                                  | —            | —     | —     | —           | 0,0   | —     |
| Elkobzás (2)                                                                    | 13           | 27    | 18    | 0,2         | 0,5   | 0,3   |
| Előző felfüggesztett bünte-<br>tés végrehajtása                                 | 146          | 124   | 106   | 9,3         | 9,1   | 9,5   |
| Próbárabocsátás után javító-<br>intézeti nevelés vagy bün-<br>tetés Btk. 90. §. |              |       |       |             |       |       |
| (3) bek. (4)                                                                    | 125          | 110   | 161   | 10,8        | 9,2   | 12,9  |
| Próbárabocsátás határide-<br>jének meghosszabbítása                             |              |       |       |             |       |       |
| Btk. 90. §. (4) bek. (4)                                                        | 17           | 13    | 19    | 1,5         | 1,1   | 1,5   |

(1) A szabadságvesztésre ítélték %-ban

(2) Az összes elítéltek %-ban

(3) A felfüggesztett szabadságvesztésre és pénzbüntetésre ítélték %-ban

(4) A próbárabocsátott fiatalok %-ban.



**Jogerősen elítélt fiatalkorúak és a közvédas bűncselekmények miatt jogerősen elítélt 18—20 éves vádlottak, akikkel szemben a bíróság korábban is büntetést vagy nevelő intézkedést alkalmazott („visszaesők”)**

| Év                                            | Összesen | Fiatalkorúak    |             |
|-----------------------------------------------|----------|-----------------|-------------|
|                                               |          | Ebből visszaeső |             |
|                                               |          | sám szerint     | százalékban |
| 1973                                          | 6 506    | 1 040           | 16,0        |
| 1974                                          | 5 725    | 963             | 16,8        |
| 1975                                          | 5 339    | 974             | 18,2        |
| 18—24 éves elítéltek                          |          |                 |             |
| 1973                                          | 17 599   | 4 278           | 24,3        |
| 1974                                          | 18 135   | 4 652           | 25,7        |
| 1975                                          | 17 831   | 5 038           | 28,3        |
| Fiatalkorúak és a 18—24 éves elítéltek együtt |          |                 |             |
| 1973                                          | 24 105   | 5 318           | 22,1        |
| 1974                                          | 23 860   | 5 615           | 23,5        |
| 1975                                          | 23 170   | 6 012           | 25,9        |